

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“ตณฺหาทาส --- ทาสของตัณหา”

คำว่า **ตณฺหาทาส** อ่านตามภาษาบาลีว่า **ตัน - หา - ทา - สะ** มากจากคำว่า **ตณฺหา** (ความอยาก, ความต้องการ, ความติดข้อง) กับคำว่า **ทาส** (คอยรับใช้, เป็นทาส) รวมกันเป็น **ตณฺหาทาส** แปลว่า **คอยรับใช้ตัณหา** หรือ **เป็นทาสของตัณหา** แสดงถึงความเป็นจริงของสภาพธรรมที่เป็นอกุศล คือ ตัณหาหรือโลภะ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ทำกิจติดข้องต้องการ มีการแสวงหาในสิ่งที่เป็นที่ดึงดูดแห่งความติดข้อง มี รูป เสียง กลิ่น รส เป็นต้น ดังนั้น ตัณหาหรือโลภะ เกิดครอบงำจิตของผู้ใด ผู้นั้นก็เป็นทาสของตัณหา คือเป็นไปในอำนาจของตัณหา ยากที่จะพ้นไปได้ ตามข้อความจากพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค ว่า

“**บทว่า ตณฺหาทาส** คือ เป็นทาสแห่งตัณหา เพราะเป็นไปในอำนาจของตัณหา”.

ปกติในชีวิตประจำวันของบุคคลผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่นั้น อกุศลย่อมเกิดมากกว่ากุศล จะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม แต่ส่วนใหญ่มักจะไม่ว่าเมื่ออกุศลเกิดมากกว่า อาจจะสำคัญผิดด้วยเข้าใจว่ามีกุศลมาก, อกุศลเกิดขึ้น ตามการสะสมของจิตในอดีตที่ได้สะสมกิเลสมาอย่างมากมายนับชาติไม่ถ้วน โดยเฉพาะ ตัณหาหรือโลภะ ซึ่งเมื่อว่าโดยสภาพธรรมแล้วได้แก่ โลกเจตสิก เป็นความติดข้องยินพอใจในสิ่งต่างๆ ติดข้องยินดีพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส และ สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย ซึ่งเป็นวัตถุภายในชีวิตประจำวัน รวมถึงความติดข้องยินดีพอใจในนามธรรมและรูปธรรมที่ยึดถือว่าเป็นสัตว์ เป็นบุคคล เป็นตัวตนด้วย โลภะย่อมสะสมมากขึ้นทุกครั้งที่โลกมูลจิต (จิตที่มีโลภะเป็นมูล) เกิดขึ้น เมื่อมีเหตุมีปัจจัยโลภะก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ และถ้าสะสมมากขึ้น มีกำลังมากขึ้น ย่อมจะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กระทำ อกุศลกรรมประการต่างๆ เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนได้ ในขณะที่กระทำอกุศลกรรมนั้น ตนเองย่อมเดือดร้อนก่อนคนอื่น เพราะขณะนั้นได้สะสมอกุศล สะสมกิเลสอันเป็นเครื่องแผดเผาจิตใจให้เร่าร้อน สร้างเหตุที่ไม่ดี และเมื่ออกุศลกรรมที่ได้กระทำไปแล้วถึงคราวให้ผล ก็ทำให้ตนเองประสบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน ได้รับสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่ไม่น่าพอใจ อันเป็นผลของอกุศลกรรมที่ตนได้กระทำแล้วนั่นเอง ไม่มีใครทำให้เลย กล่าวได้ว่าเดือดร้อนทั้งในขณะที่กระทำและในขณะที่ให้ผล เนื่องจากว่า อกุศลกรรมให้ผลเป็นทุกข์เท่านั้น จะให้ผลเป็นสุขไม่ได้เลย

และเป็นที่น่าพิจารณาว่า ถ้ามีโลภะ ถูกโลภะครอบงำแล้ว จะให้ทำอะไรๆ ก็ทำ ซึ่งเป็น อกุศลของตนเอง โลภะที่มีอยู่ในใจ เป็นเหมือนกับผู้คอยสั่งให้ทำสิ่งนั้น สิ่งนี้ ครอบงำให้แสวงหา ให้ทำสิ่งต่างๆ ผู้นั้นก็เป็นไปตามอำนาจของตัณหาหรือโลภะโดยตลอด สำหรับบุคคลผู้มีโลภะมากๆ ติดข้องมากๆ ย่อมไม่รู้จักคำว่าพอ ถึงแม้เขาจะเป็นทองคำ ก็ยังไม่พอแก่กำลังของโลภะของผู้นั้น ไม่มีวันเต็มเลยสำหรับตัณหาหรือโลภะ ย่อมต้องการอยู่ตลอด ส่วนบุคคลผู้ได้ฟัง

พระธรรม ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ถึงแม้ว่าตนเองจะยังมีโลภะอยู่ก็ตาม เมื่อฟังบ่อยๆ เนื้อๆ ย่อมจะมีความรู้ความเข้าใจถึงโทษภัยของโลภะ สามารถค่อยๆ อบรมเจริญ ปัญารู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงได้ สามารถรู้ลักษณะของโลภะว่าเป็นเพียงสภาพธรรมที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน และปัญญานี้เองเป็นธรรมที่จะดับโลภะได้อย่างเด็ดขาด เพราะที่ได้มีปัญญา ที่นั่นจะไม่มีโลภะ หรือขณะที่เข้าใจถูกเห็นถูก โลภะจะอยู่ตรงนั้นไม่ได้

การที่ปัญญาจะเจริญขึ้นได้นั้น ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม พิจารณาไตร่ตรองพระธรรม ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ อดทนที่จะฟังที่จะศึกษาต่อไปอย่างไม่ท้อถอย ถ้าในชีวิตประจำวันไม่สะสมกุศลประการต่างๆ ไม่มีการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมเลย ก็จะเป็นโอกาสทำให้อกุศลธรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น จนยากที่จะขัดเกลามาให้เบาบางลงได้ และที่สำคัญจุดประสงค์ของการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน เพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เพื่อละคลายความไม่รู้ เมื่อปัญญาเจริญขึ้น คมกล้าขึ้น ก็สามารถดับกิเลสทั้งหลายได้ตามลำดับขั้น หนทางนี้เป็นหนทางแห่งการอบรมเจริญปัญญา เป็นไปเพื่อละกิเลสทั้งหลายอย่างแท้จริง และเป็นหนทางที่จะต้องอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานในการค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลยทีเดียว.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]